

Stanovisko Evropského výboru regionů Akční plán digitálního vzdělávání

(2018/C 461/08)

Hlavní zpravodaj: Domenico GAMBACORTA (IT/ELS), předseda rady provincie Avellino**Odkaz:** sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o akčním plánu digitálního vzdělávání

COM(2018) 22 final

POLITICKÁ DOPORUČENÍ

EVROPSKÝ VÝBOR REGIONŮ

Hlavní body

1. zdůrazňuje, že vzdělávání zastává od boloňského procesu klíčovou úlohu při vytváření evropského prostoru pro dialog a spolupráci týkající se základních zásad – svobody projevu, tolerance, svobody výzkumu, volného pohybu studentů a zaměstnanců, zapojení studentů a spoluvytváření celoživotního učení –, které odrážejí základní hodnoty současné evropské společnosti;
2. poukazuje na to, že závazek členských států EU poskytovat mladým lidem „nejlepší vzdělání a odbornou přípravu“ potvrdila nedávná prohlášení (Bratislava, září 2016; Řím, březen 2017) a summitu (Tallinn, květen 2017; Göteborg, listopad 2017; Brusel, leden 2018);
3. zdůrazňuje, že digitální revoluce bude i nadále zásadním způsobem měnit způsob, jak evropští občané žijí, studují, pracují a vzájemně komunikují a že digitální dovednosti a kompetence jsou společně se schopností číst a psát a znalostí základních početních úkonů zcela zásadní pro to, aby občanům pomohly čelit výzvám spojeným s neustále se rozvíjejícím, globalizovaným a vzájemně propojeným světem;
4. souhlasí s tím, že získávání digitálních dovedností a kompetencí musí začít v raném věku a pokračovat celý život v rámci učebních osnov, jak v raném dětství, tak v rámci vzdělávání dospělých;
5. uznává, že rozvoj digitálních dovedností pracovníků v EU je nezbytný ke zvládnutí transformace trhu práce a k zamezení nedostatku dovedností a nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi;
6. považuje digitální vzdělávání za nutnost i za příležitost k řešení problémů v oblasti vzdělávání, např. umožněním individualizované a inkluzivní výuky pro osoby se speciálními vzdělávacími potřebami a se zdravotním postižením, migranty a osoby dostávající pomoc v rámci vnitrostátních systémů péče;
7. poukazuje na to, že rozvoj digitálních kompetencí je skvělým nástrojem rozvoje nových podnikatelských vloh, získání samostatnosti při provádění individuálních nebo doplňkových úkolů a také práce ve víceoborových nebo geograficky různorodých týmech;
8. zdůrazňuje potenciál digitální transformace pro vzestupnou mobilitu, formování vzdělanějších a lépe informovaných občanů, stimulování občanské angažovanosti, demokratizaci znalostí a zlepšení přístupu k informacím a jejich využívání a poskytování v zájmu náležité digitální identity a aktivního a odpovědného digitálního občanství;
9. zdůrazňuje, že špatně připravení uživatelé jsou zvláště vystaveni mnohým rizikům skrytým v neuvědomělém využívání digitálních zdrojů, včetně internetové šikany, phishingu, „sextingu“, sexuálního vydírání, závislosti na internetových hrách, příznaků stresu spojeného s prací v digitální oblasti a syndromu FOMO („fear of missing out“ – strach něco promeškat);

10. žádá, aby se kladl větší důraz na posilování schopnosti kritického myšlení a mediální gramotnosti dospělých, dětí a mladých lidí, aby si dovedli udělat úsudek a vypořádat se s intenzivním šířením falešných zpráv a riziky plynoucími z nekritického používání informací dostupných na internetu nebo digitálně dostupných informací;

11. upozorňuje na nebezpečí, které představuje masivní zavádění algoritmů a systémů strojového učení založených na umělé inteligenci a analýza dat pro pedagogickou svobodu, a rovněž na obavy týkající se neutrality, bezpečnosti údajů a ochrany soukromí;

12. zmiňuje některé výsledky průzkumu provedeného v roce 2013 ve školách a zaměřeného na informační a komunikační technologie ve vzdělávání⁽¹⁾, z něhož vyplynulo, že:

— poskytování infrastruktury na úrovni škol se v jednotlivých zemích značně liší;

— pouze okolo 50 % studentů v EU je vyučováno učitelem, který má pozitivní postoj ke své schopnosti začlenit digitální technologie pedagogicky hodnotným způsobem do vyučování;

— jen asi 25–30 % studentů vyučují učitelé, pro něž bylo školení v oblasti informačních a komunikačních technologií povinné;

13. poukazuje tedy na stěžejní roli učitelů a pedagogů při směřování žáků k inovativním postupům budování znalostí prostřednictvím vhodných vazeb mezi formálním, neformálním a informálním učením, přičemž se vychází z předpokladu, že neexistuje žádný univerzální přístup k postupnému šíření digitálních inovací v oblasti vzdělávání;

14. zdůrazňuje, že učitelé, ředitelé škol a další pracovníci ve vzdělávání potřebují podporu a příslušné školení, aby se naučili efektivně skloubit tradiční vyučovací metody s možnostmi, jež nabízejí digitální technologie;

15. za tímto účelem navrhuje spolupráci mezi soukromými a veřejnými zainteresovanými stranami, do níž budou zapojeni dodavatelé vzdělávacích technologií prostřednictvím profesních sdružení, pokud existují, s cílem poskytovat učitelům školení a bezplatné digitální vzdělávací materiály, přičemž se budou řešit mj. otázky týkající se autorských práv na přeshraniční úrovni;

16. poukazuje na rizika spojená s tím, že velké digitální společnosti, zejména Google, Amazon, Facebook, Apple a Microsoft, zavádějí v oblasti vzdělávání své normy, neboť poskytují svůj hardware a software a vzdělávací zdroje. Z tohoto důvodu by bylo zapotřebí zavést přísné kontroly v oblasti ochrany údajů a autorských práv;

17. zdůrazňuje, že je třeba zmenšit existující digitální propast vzhledem k různým faktorům tohoto jevu, jako jsou například místa pobytu v různých geografických a demografických prostředích, dorozumivací jazyky, různé úrovně vzdělávání, rozdíly týkající se pohlaví a věku, možné zdravotní postižení nebo příslušnost ke znevýhodněným socioekonomickým skupinám;

18. trvá na tom, že je potřeba lépe využívat finanční podporu EU, aby se zajistilo lepší vybavení škol a vzdělávacích zařízení – a to nejen zařízení, která poskytují povinné vzdělávání, ale i těch, která zajišťují jiné úrovně vzdělávání, jako jsou zařízení pro předškolní vzdělávání, vzdělávání dospělých, konzervatoře atd., s cílem zaručit přístup ke vzdělávání po celý život – nezbytnou vysokorychlostní a velmi kvalitní širokopásmovou infrastrukturou, a to zejména v geograficky, demograficky nebo sociálně problematických oblastech;

19. navrhuje, aby byly spolu se zaváděním inovativních digitálních zdrojů a postupů testovány nové zdroje a techniky hodnocení, jako jsou například rubriky hodnocení, a poté zavedeny v kombinaci s tradičnějšími metodami, aby byl využit potenciál, který má rychlá zpětná vazba pro individualizovaný a účinný proces učení;

⁽¹⁾ *Survey of Schools: ICT in Education. Benchmarking access, use and attitudes to technology in Europe's schools. Final report* (Průzkum ve školách: informační a komunikační technologie ve vzdělávání. Srovnání přístupu, užití a postojů k technologiím na evropských školách. Závěrečná zpráva), Evropská komise, 2013.

20. poznamenává, že v souladu se zásadami, z nichž vychází platforma celoživotního vzdělávání, musí být za účelem dosažení lepších studijních zkušeností a výsledků věnována hlavní pozornost studentům, přičemž je třeba sdílet cíle na základě jejich názorů a hodnot, aby se zamezilo riziku, že se ocitnou v roli pasivních uživatelů technologií;

21. vítá akční plán digitálního vzdělávání jakožto krátkodobý až střednědobý nástroj, který je zaměřen na posílení, provádění a účelné využívání digitálních a inovativních vzdělávacích postupů ve větším měřítku ve školách, v odborném vzdělávání a vysokoškolském vzdělávání v rámci Evropského prostoru vzdělávání a Nové agendy dovedností pro Evropu ⁽²⁾ a který bude doplňovat Doporučení o společných hodnotách a klíčových kompetencích;

22. uznává, že priority stanovené v akčním plánu digitálního vzdělávání jsou v souladu s komplexními a četnými výzvami, které přináší digitální revoluce;

23. je přesvědčen, že akční plán digitálního vzdělávání by měl být odpovídajícím způsobem podpořen prostřednictvím nového víceletého finančního rámce i pomocí prostředků pocházejících z rozpočtů členských států, které budou vyčleněny nejen na propojení a infrastrukturu, ale rovněž na rozvoj digitálních dovedností a kompetencí na všech úrovních vzdělávání;

24. zdůrazňuje, že nezbytnou podmínkou pro integraci digitální technologie do našich vzdělávacích systémů a skutečné dosažení cílů akčního plánu digitálního vzdělávání je plodnější spolupráce všech zapojených a potenciálně zainteresovaných stran, která zajistí konvergenci, součinnost a mezioborové odborné znalosti a interoperabilitu různých systémů;

25. považuje za nezbytné zajistit vynaložení významného úsilí o koordinaci a integraci všech iniciativ a opatření, mj. zlepšením politiky šíření, aby se zamezilo tomu, že dostupné možnosti budou využívat především vzdělávací a politické instituce, které jsou schopny se lépe vypořádat s „džunglí“ žádostí o finanční podporu;

26. poukazuje na rozhodující úlohu místních a regionálních orgánů při provádění politik v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, a tudíž i na skutečnost, že do procesu uzpůsobování vzdělávacích systémů kritériím digitální éry by tedy měly být zapojeny všechny úrovně veřejné správy (evropská, vnitrostátní, regionální i místní);

Lepší využívání digitálních technologií ve výuce a učení: digitální kompetence a dovednosti pro digitální transformaci

27. poukazuje na to, že i kdyby byl přístup k digitální infrastruktuře jen jedním z aspektů digitální propasti, nedostatek financí a nedostatečné a nefunkční vybavení a šířka pásma stále brání ve využívání informačních a komunikačních technologií k výuce a učení;

28. žádá o podporu pro tvorbu vnitrostátních strategií a rámců, o intenzivnější dialog mezi zainteresovanými stranami a o větší podporu pro učitele při získávání nových metodických odborných znalostí;

29. doufá, že bude zahájena rozsáhlá kampaň věnovaná vzdělávacím iniciativám pro učitele a vzdělávací pracovníky, která posílí jejich skutečné digitální dovednosti, se zvláštním důrazem na ty, kteří mají malé schopnosti a zkušenosti, co se digitálních technologií týče;

30. vítá unijní podporu digitální připravenosti všeobecně vzdělávacích i odborných škol posílením jejich digitální kompetence a zpřístupněním nástroje sebehodnocení SELFIE pro milion osob – učitele, školitele a studenty – do konce roku 2019, v součinnosti se všemi hodnotícími nástroji přijatými na úrovni jednotlivých členských států;

31. zdůrazňuje, že informační a komunikační technologie přispívají k inovacím procesů a organizačních opatření, a považuje nástroje, jako je evropský rámec e-kompetencí, za užitečné pro odkazování na kompetence a dovednosti v oblasti informačních a komunikačních technologií v celé Evropě;

32. uznává přidanou hodnotu systému poukázek, který je zaměřen na znevýhodněné oblasti, a zavedení vhodného souboru nástrojů pro venkovské oblasti;

⁽²⁾ COM(2016) 381.

33. schvaluje rámec pro vydávání digitálně certifikovaných kvalifikací a validování digitálně získaných dovedností, které jsou důvěryhodné a vícejazyčné, a považuje za zásadní, aby byl rámec plně sladěn s evropským rámcem kvalifikací pro celoživotní učení (EQF) a s evropskou klasifikací dovedností, kompetencí, kvalifikací a povolání (ESCO);

34. vybízí ke spolupráci mezi průmyslem a oblastí vzdělávání a k uzavírání dalších forem partnerství veřejného a soukromého sektoru za účelem rozvoje programů odborné přípravy v oblasti digitálních kompetencí a zajištění dostupnosti zaměstnání v digitálním sektoru pro všechny bez ohledu na sociální a ekonomickou situaci nebo zdravotní postižení.

Rozvoj příslušných digitálních kompetencí a dovedností pro digitální transformaci

35. zdůrazňuje, že školní komunity musí podporovat všechny studenty a uspokojit jejich specifické potřeby, aby bylo zaručeno jejich plné začlenění;

36. považuje za zvlášť důležité, aby se zmenšila propast ve vzdělání mezi studenty z různých sociálně-ekonomických prostředí a aby se využil potenciál individualizované výuky a nových učebních pomůcek a aby byly plně využity výhody otevřených vzdělávacích zdrojů a otevřené vědy;

37. doufá v rozvoj celoevropské platformy pro digitální vysokoškolské vzdělávání, které nabízí online učení, kombinovanou mobilitu, virtuální kampusy a výměnu osvědčených postupů mezi vysokoškolskými institucemi;

38. vítá nový Evropský rámec digitálních kompetencí pro pedagogy, který nabízí pokyny pro vývoj modelů digitálních kompetencí;

39. zdůrazňuje, že je důležité podporovat a usnadňovat rozvoj digitálních kompetencí učitelů v souladu s integrovaným přístupem a v mezích rámce pro odborné kompetence učitelů, který by zahrnoval jejich základní vzdělání, zapracování a celoživotní učení;

40. uznává význam mobility, a tudíž vyzývá k posílení zaměření příštího programu Erasmus+ a dalších příslušných programů financování EU na podporu uzpůsobení vzdělávání a odborné přípravy digitálnímu věku;

41. zdůrazňuje význam spolupráce ve vzdělávání a společného úsilí. Požaduje vytvořit společnou evropskou platformu otevřenou různým zainteresovaným stranám, s jejíž pomocí by se mohly vyvíjet měřítka a ukazatele, které umožní lépe sledovat stupeň pokroku ve využívání informačních a komunikačních technologií u různých poskytovatelů vzdělávání ve školách a v jiných vzdělávacích prostředích. Tuto činnost je potřeba provádět v úzké spolupráci mezi členskými státy, aby se využilo zkušeností, zmapovaly se existující metody sledování atd.;

42. zdůrazňuje, že digitální kompetence jsou důležité pro všechny občany, jak se uvádí například v revidovaném evropském referenčním rámci klíčových kompetencí pro celoživotní učení, včetně evropského rámce digitálních kompetencí pro občany v pěti oblastech (informace a datová gramotnost; komunikace a spolupráce; vytváření digitálního obsahu; bezpečnost a dobré životní podmínky; řešení problémů). Podporuje ty způsoby výuky a učení, v jejichž rámci jsou digitální kompetence propojeny s ostatními získávanými dovednostmi;

43. podporuje navrhovanou i) celoevropskou informační kampaň zaměřenou na pedagogy, rodiny a účastníky vzdělávání s cílem podpořit online bezpečnost, kybernetickou hygienu a mediální gramotnost, ii) iniciativu týkající se výuky kybernetické bezpečnosti vycházející z rámce digitálních kompetencí pro občany a iii) uplatňování a šíření osvědčených postupů, jejichž cílem je umožnit lidem, aby technologie používali s důvěrou a odpovědným způsobem;

44. podporuje podnikatelského ducha regionů a měst a přechod k otevřené inovaci, v rámci vize partnerství mezi subjekty veřejného a soukromého sektoru, vysokými školami a občany orientované na lidský prvek;

45. očekává, že bude průběžně informován o politických závěrech vyvozených ze způsobů provádění opatření a že bude vyzván, aby přispěl do začínající diskuse o budoucí evropské spolupráci v oblasti vzdělávání a odborné přípravy;

Zlepšení vzdělávání prostřednictvím lepší analýzy údajů a prognózy

46. doufá v přijetí sdíleného a společného metodického rámce pro stanovení ukazatelů, které dovedou měřit digitální propast, a žádá o vynaložení značného úsilí o shromáždění a sběr spolehlivých a snadno dostupných údajů za účelem zhodnocení a monitorování této propasti;
47. upozorňuje na otázky týkající se podmínek ukládání osobních údajů a údajů o studentech u soukromého vlastníka, často z jiné části světa. Zvláštní pozornost je třeba věnovat zejména tomu, zda jsou tito vlastníci ochotni podepsat dohodu o používání s mnoha místními, regionálními a vnitrostátními orgány;
48. vyjadřuje také obavy z vytěžování údajů („data mining“), tj. z toho, jaký postoj zaujmout vůči podnikům, které využívají poznatky o žácích a zaměstnancích škol k tomu, aby je dále prodaly. Konstatuje, že mj. pro místní a regionální orgány je důležité, aby bylo vyjasněno, po jak dlouhou dobu lze příslušné administrativní údaje a podobné dokumenty nechat veřejně přístupné;
49. očekává zahájení plánovaných pilotních akcí, jejichž účelem bude využít dostupné údaje a přispět k provádění a sledování politiky vzdělávání. Vítá rovněž plánovaný soubor nástrojů a pokynů pro členské státy;
50. považuje za důležité zahájit provádění strategických prognóz, které se budou týkat hlavních trendů vyplývajících z digitální transformace pro budoucnost vzdělávacích systémů, a to v úzké spolupráci s odborníky z členských států včetně zástupců místní a regionální úrovně, a využít stávajících a budoucích forem spolupráce na úrovni EU v oblasti vzdělávání a odborné přípravy;
51. podporuje inovace z podnětu uživatelů, neboť mají zásadní význam pro včasné zavádění inovativních řešení problémů v oblasti vzdělávání. K hledisku uživatele se obvykle dostatečně nepřihlíží, což může omezovat potenciální řešení určitého problému. V této souvislosti vítá prověření možností, jak propagovat občanskou angažovanost, umožňovat účast občanů a podporovat inovace prováděné z podnětu uživatelů;
52. zdůrazňuje, že tento akční plán by měl podporovat i evropský semestr, který je klíčovou hybnou silou reformy prostřednictvím doporučení pro jednotlivé země souvisejících se vzděláním a odbornou přípravou;
53. podporuje úsilí o rozvoj správy systémů školního vzdělávání a připomíná, že řádná víceúrovňová správa může zlepšit výkonnost vzdělávání a odborné přípravy, posílit účast, podpořit vytváření inovativních mechanismů, posílit vzdělávací systém pro všechny, jehož cílem bude zohlednit jednotlivce v jeho komplexnosti, a rozvinout systémy celoživotního učení;
54. vítá dialog, jehož zahájení oznámila Komise a jehož tématem bude provádění navrhovaných činností a opatření, a prohlašuje, že se do něj může zapojit a pokračovat ve spolupráci s Evropskou komisí a s členskými státy, Evropským parlamentem, Evropským hospodářským a sociálním výborem a skupinou Evropské investiční banky, aby se pokročilo v navrženém programu a zajistil se soulad s prioritami současných a budoucích programů financování EU.

V Bruselu dne 10. října 2018.

předseda
Evropského výboru regionů
Karl-Heinz LAMBERTZ